

Piše: Igor Isailović

(Ne)likvidnost

Na teritoriji bivše Jugoslavije, od promene političkog sistema iz, najgrublje rečeno, komunizma (da ne kažem socijalizma) u kapitalizam (da ne kažem liberalnu privredu) tj. u prvobitnoj akumulaciji kapitala, doživeli smo par jačih „tektonskih zemljotresa“ koji su uzdrmali privrede svih zemalja u regionu.

Svi potresi vezuju se za nelikvidnost većeg broja privrednih društava koja su bila vezana za jednu poslovnu grupaciju koja je posustala. Razlozi su brojni, ali ima nekoliko osnovnih razloga koji se, nažalost, ponavljaju iz godine u godinu, iz decenije u deceniju.

Osnovni razlozi propasti privrednih društava i „velikih“ poslovnih sistema jesu:

- gramzivost
- monopolski položaj
- namera oštećenja poverilaca
- nerezonske kamatne stope i uslovi kreditiranja
- lažiranje finansijskih rezultata
- kreditiranje bez adekvatnih kolaterala
- neobrazovanost i arogancija vlasnika
- politička podrška čak i za loše poslovne ideje
- nepredvidivost poslovnog okruženja i pravnog sistema
- neefikasnost u naplati potraživanja.

U početku poslovanja, poslovna hrabrost, da ne kažemo gramzivost, jeste osnovna energija za privredni rast određenog privrednog društva i/ili poslovne grupacije. Sreća i splet određenih okolnosti u kombinaciji sa poslovnom hrabrošću kod određenih privrednih subjekata stvorili su ogromnu finansijsku moć i veliki poslovni uspeh.

Poslovni uspeh, sa druge strane, prouzrokovao je gubitak razuma kod mnogih privrednika i u njihova srca urezao oreol nepobedivosti, besmrtnosti i večitog dobitka.

Hrabrost, ili sada već ispravnije rečeno gramzivost, utabala je put kod privrednika da srljaju iz greške u grešku. Brojni poslovni promašaji dalje su doveli do toga da privrednici vrše poreske utaje, da ne plaćaju svoje dobavljače i radnike, da falsifikuju finansijske rezultate i da se na kraju nerezonski zadužuju.

Kraj takvog poslovanja ogleda se u stečajevima ne samo tog društva/grupacije već i većine dobavljača koji su se oslanjali na tu poslovnu grupaciju.

Naš pravni sistem predviđa sistem ograničene odgovornosti i defakto dopušta onima koji su odgovorni za brojne nezakonite aktivnosti da oštete svoje poverioce i nastave privredni život kroz novo privredno društvo.

Pre samog kraja, vlasnici obično bivaju svesni svoje propasti, a poslednja mera za kojom posegnu jeste mera prebacivanja novca i određenih sredstava na svoje račune na ime novih društava.

Naš pravni sistem predviđa sistem ograničene odgovornosti i defakto dopušta onima koji su odgovorni za brojne nezakonite aktivnosti da oštete svoje poverioce i nastave privredni život kroz novo privredno društvo.

Sam pravni sistem, međutim, predviđa mogućnost koja se ne primenjuje često u praksi, a to je primena odredbe iz člana 452. Zakona o obligacionim odnosima¹ tj. pravila o pristupanju dugu u slučaju primanja neke imovinske celine.

Međutim, odredbe krivičnog zakonodavstva koje se odnose na oštećenje poverilaca još nisu stupile na snagu, što je pravna besmislica.

Struka smatra da bi odredbe materijalnog prava trebalo izmeniti kako bi sistem ograničene odgovornosti bio uslovan. Na primer, sva društva koja su povezana sa društvom koje je propalo bila bi supsidijarno odgovorna za obaveze društva koje je nelikvidno, osim ukoliko izveštajem revizora ne dokažu da je razlog propasti

nelikvidnosti viša sila tj. da za propast društva nisu odgovorne namerne poslovne odluke tj. da je do nelikvidnosti došlo usled činjenica koje društvo nije moglo ni da prepostavi: pažnja dobrog privrednika bila bi prava mera za primenu eventualnog sistema „uslovne ograničene odgovornosti“.

Ukoliko bi se materijalni propisi izmenili u ovom pravcu, imali bismo daleko manje slučajeva stečaja i nenaplate potraživanja, jer je uobičajeni manir današnjih privrednika da sve obaveze ostave u jednom društvu, a da imovinu društva izvuku kroz sumnjive transakcije.▣

Igor Isailović, advokat

(1) Lice na koje pređe na osnovu ugovora neka imovinska celina fizičkog ili pravnog lica, ili jedan deo te celine, odgovara za dugove koji se odnose na tu celinu, odnosno na njen deo, pored dotadašnjeg imaoaca i solidarno s njim, ali samo do vrednosti njene aktive.

(2) Nema pravnog dejstva prema poveriocima odredba ugovora kojom bi se isključivala ili ograničavala odgovornost utvrđena u prethodnom stavu.